

Hata Göteborg

Johan har tagit studenten och tillsammans med sina killkompisar tillbringar han sommaren som de alltid gjort - med att festa och slåss. Gängets ledare Jonas Mitander styr kompisarna med stenhård auktoritet ända till den dag den livsglade göteborgaren Isak kommer till stan och gängets invanda mönster plötsligt ifrågasätts. En film om vänskap, gruppträck, våld bland unga män - och viljan att bryta sig loss.

Rekommenderad från åk 8

EN FILMHANDLEDNING AV
CLAS ÖSTERHOLM

Handling

Johan är 19 år och bor i Helsingborg med sin ensamstående mamma sedan hans pappa dog för tio år sedan. Det är sommar, Johan har precis tagit studenten och står på sin balkong och blickar missmodigt ut mot framtiden. Han är filmens berättare och på ljudspåret hör vi honom säga: "Jag är nog den fegaste människan i hela världen. Men den här historien handlar inte bara om mig, utan även om mina kompisar och hur vårt gäng splittrades på en vecka."

Johan introducerar sina vänner: bästa kompisen Lukas,

den tokige Svante, hackkycklingen Rogge och Jonas Mitander, gängets auktoritära ledare. Tillsammans fördrivar de dagarna på stranden, dricker sig fulla, slåss, går på gym och spelar fotboll i ett korplag. Och varje helg tar de färjan till Danmark och dricker ännu mera öl.

En dag kommer Svantes kusin Isak till Helsingborg. Han är en glad och öppen göteborgare på väg hem från en jordenruntresa. Hans öppna och positiva sätt väcker miss-tankar men också nyfikenhet hos de andra killarna. De bestämmer sig för att åka till stranden - alla utom Mitander och Rogge - och där tar Isak kontakt med Nora och hennes gäng som visar sig vara från stadens mer burgna villaområde. Stämningen blir snart uppsluppen när de allesammans lekfullt börjar spela fotboll. Men glädjen avbryts när Jonas kommer och ilsket påminner om att de har fotbollsmatch om 30 minuter.

Killarna spelar i korpserien. Mitanders styvpappa Micke är deras tränare och han gapar och skäller oavbrutet på dem under matchen. När Rogge sjabbalar i försvaret blir Mitander vansinnig: "Vi spelar i korpen, i den sämsta divisionen, vi ligger sist och du är sämst i laget. Fattar du hur dålig du är!", skriker han.

Killarna - förutom Mitander och Rogge - umgås alltmer med Noras kompisar. Efter en badutflykt tillsammans åker de hem till Nora där de grillar och dricker vin. Lukas uppmanas att rappa och Isak blir imponerad och bestäm-

mer att han och Lukas ska uppträda på en konsert som Nora ska arrangera.

Dagen därpå när Johan kommer in i sitt kök sitter som vanligt Mitanders mamma där och röker och dricker kaffe med Johans mamma. Johan, inspirerad av gårdagens fest hos Nora, har för en gång skull tagit på sig en skjorta. Mitander kommer in i köket och hånar honom och menar att han ser ut som en "jävla bög". Då kommer styvpappan Micke in i köket. Mitander och Micke ryker ihop och ur ordväxlingen framkommer att även Mitanders pappa är död.

Efter konfrontationen med styvpappan går Johan och Mitander till gymmet och Johan försöker få honom att prata om sina problem men han svarar bara att "snacka är över-skattat". Mitander berättar istället att han har fixat ett möte med Yma, ledaren för Helsingborgs IFs huliganer. När Mitander ska presentera Johan för Yma blir de hånade av huliganledaren. Johan känner sig illa till mods och ger sig iväg för att täffa Lukas, Isak och Svante.

Det är fest på stranden. Plötsligt dyker Mitander och Rogge upp och vill ha med Svante, Johan och Lukas på en streetrace-tävling. Johan och Svante följer tveksamt med, men Lukas säger först nej, han vill stanna med de andra, men ändrar sig snart och följer efter. Men Mitanders svar på detta är en knytnäve rakt i ansiktet på Lukas som blir vansinnig men Johan går emellan och förhindrar ett slagsmål.

Lukas följer med Isak och de andra hem till Nora på efterfest. På festen kysser Nora och Lukas varandra för första gången. Samtidigt förlorar Mitander streetracet och Rogge får ta konsekvenserna: "Rogge, vad ska man ha dej till, du är ju helt jävla meningslös." När Rogge svarar: "Vi tävlar med de sämsta streetracerarna, vi har den sämsta bilen, vi kom sist. Fattar du hur dåliga vi är.", slänger

Mitander Rogge i vattnet. Rogge drar kniv och hotar honom, men släpper kniven och skriker: "Dra åt helvete allihopa! Jag vill aldrig mer ha med er att göra!". Johan försöker trösta Rogge men han går iväg.

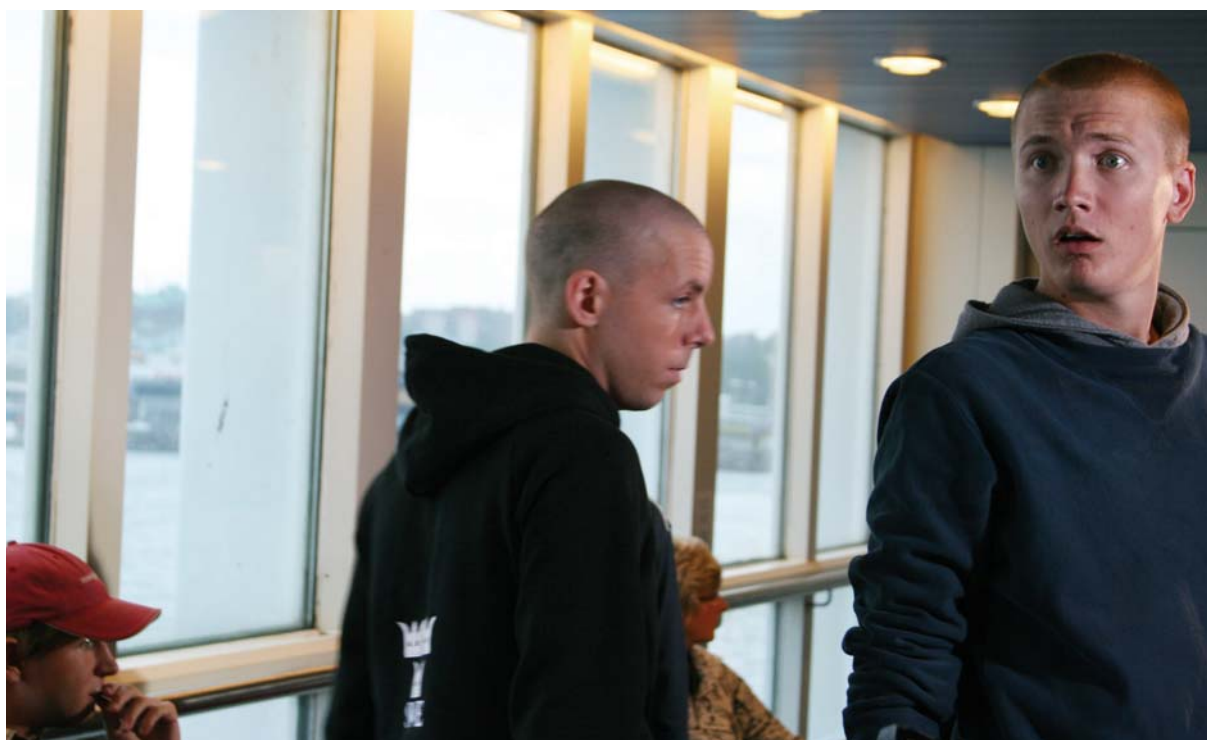
Nästa dag värvar Yma Mitander och Lukas till en fight mot IFK Göteborgs huliganer, men Lukas vill egentligen inte vara med. Han ser inte längre någon mening i att slåss.

Det är dags för konserten. Lukas är nervös och tvekar men Isak peppar honom. De går upp på scenen och första låten blir succé. Men när de inleder ytterligare en låt och Lukas försöker få publiken att skrika "fitta!" vänds succén till fiasko. Till råga på allt har Mitander dykt upp som tar tillfället i akt att få över Lukas "på sin sida". Lukas känner sig förnedrad och sviken och följer med Mitander i bilen. Johan försöker senare tafatt övertala honom att han inte ska styras av Mitander och att Nora är en bra tjej. Men Lukas går inte att övertala utan har istället siktet inställt på fighten. När Johan uppriven kommer hem och återigen ser Mitanders rökande mamma i sitt kök motar han ut henne. Johans mamma ser handfallet på utan att säga någonting, men efteråt skrattar de och Johan ser både lättad och förvånad ut.

Mitander och Lukas följer med Yma till fighten. Det råder hatstämning och det blir en brutal sammandrabbning mellan de båda huligangängen. Lukas spårar ur och blir kvar slående på en liggande kille när polisen kommer och griper honom.

När kompisarna senare samlas får de veta att Lukas kommer att få ett års fängelse. Det råder tryckt stämning när Mitander plötsligt anklagar Isak för vad som skett med Lukas. Isak blir skakad över anklagelserna och försöker förgäves få stöd av de andra.

Senare på danmarksfärjan värvar Yma killarna till en

fight i Köpenhamn. Johan drar sig undan och Mitander följer efter ut på däck. Han undrar vad som pågår, säger att de måste hålla ihop, att de inte får splittras nu. Johan svarar att han är jävligt trött på Mitander. Riktiga polare har kul, men har vi någonsin haft kul?, undrar han. Mitander menar att Johan inte får sabba deras chans, de är ju trots allt vänner. Då svarar Johan: "I så fall är vi de mest misslyckade vänner jag känner."

Johan är ensam kvar på däck, det regnar och på ljudspåret hör vi honom säga: "Det var den dagen jag insåg att jag är starkare än Mitander. Jag vet inte vem jag är, men jag är i alla fall inte som honom. För jag har tröttnat på att hata."

Karaktärerna - gruppsyck och uppbrott

Filmen kretsar kring de fem personer som bildar basen i Johans kompisgäng. Var och en fyller sin roll i gruppen, roller som också bekräftar de andras position i hierarkin. Om en av dem skulle falla ur sitt givna mönster så sätts gruppens hela fundament på spel - vilket också sker när främlingen Isak kommer in i gänget och visar på att det finns andra världar och möjligheter att bryta sig loss och gå sin egen väg.

Johan presenterar sig själv i filmens öppningsreplik: "Jag är nog den fegaste människan i hela världen.", för att senare utveckla det något: "Alla har vi våra problem. Mitt problem är att jag är den i gänget som alltid håller mig i bakgrunden. Men å andra sidan, om man vet sin plats, alltid är lojal och aldrig säger emot, så är det ju inget problem." Johan är konflikträdd och kan inte formulera vad han tycker. Hans relation med Mitander är komplicerad. Han säger vid ett tillfälle att Mitander är som en storebror för honom. De har känt varandra sedan de var små och Mitander beskyddar ständigt Johan. Deras fäder, som också var vänner, är döda vilket binder dem samman. Men medan Johan bär sin sorg och drar sig inåt så förnekar den utåtagerande Mitander förlusten. Johan hamnar i

en lojalitetskonflikt när han attraheras av Isak och det andra gänget, men han vågar inte bryta med Mitander då han i så fall skulle svika en "kompis" - även om det är en relation helt på Mitanders villkor. Första gången vi ser Johan säga ifrån och uttrycka sin mening är i köket när han kastar ut Mitanders mamma. Fröet till detta har sätts i scenen innan när Lukas har anklagat honom för att han aldrig säger vad han tycker. Någoting händer här inom Johan - hans bästa väns anklagelse får honom äntligen att reagera - vilket senare får konsekvenser i slutscenen på danmarksfärjan där han vågar sätta sig upp mot honom. En mental kamp som Johan går segrande ur.

Jonas Mitander är "äldst och starkast", som Johan uttrycker det. Han är gruppens självpåtagne ledare som styr sina kompisar med brutal auktoritet. Han har under lång tid närt en dröm att få förena sitt gäng med Helsingborgs ökända huligång. Men bakom den självsäkra och aggressiva ytan sipprar osäkerheten fram. En död pappa ligger till grund för otryggheten och en överjävlig styvfar gör inte saken lättare - samtidigt som dennes sätt att skrävla och sätta sig i respekt hos sin omgivning effektivt snappas upp och återanvänds av Mitander. Hans otrygghet grundar sig även i att han märker att han alltmer förlorar kontrollen över sina kompisar - i synnerhet sedan Isak kommit med i gruppen och hotar den trygga struktur som Mitander skapat.

Lukas är Johans bästa kompis. Johan säger: "Vi är ganska lika på många sätt, men det finns en stor skillnad - han är modig. Det är inte jag.", samtidigt som det visas bilder på hur Lukas slår ner en man på gatan. Men han visar även "mod" genom att vara den som först bejakar Isaks idéer och han visar styrka när han gör ett försök att säga emot Mitander vid ett tillfälle på stranden. Lukas ger sig gärna in i slagsmål, men när han får uppmärksamhet för sin talang att rappa och när Nora förälskar sig i honom, så inser han att det finns andra värden i livet, att han kan bli accepterad och omtyckt utan att behöva slå.

Rogge är gängets hackkyckling och Johan kategoriserar honom som "yngst och svagast". Rogge håller sig hela tiden i bakgrunden Men trots att han genom Mitanders psykologiska misshandel ständigt blir påmind om att han är totalt värdelös så följer Rogge denne som en skugga. Vi som betraktar händelserna utifrån frågar oss vad som egentligen händer i huvet på Rogge? När ska han få nog? När Mitander kastar honom i vattnet efter det misslyckade streetracet och han drar kniv och skriker ut sin ilska så är det första gången han verkligen reagerar. När Johan vill hjälpa honom svarar han: "Hjälpa mig! Du har väl aldrig hjälpt mig!" Under alla år har Johan, Lukas och Svante bara stått och sett på hur Rogge har förnedrats av Mitander - nu är det försent och komma med några tafatta försök till tröst. Mitanders tyranni och de andras passivitet har successivt slipat ner Rogges värdighet och självförtroende till ett inget - ett svart hål som sakta fylls av hat och förakt.

Svante är gruppens vilde, omogen och hyperaktiv med en extremt bitter och negativ inställning till allt nytt. Han är sin kusin Isaks raka motsatts och i berättelsen får han ta på sig clownrollen, den enfaldige som förlöser skratt. Men i botten finns aningar om damp som ingen emellertid har tagit på allvar.

Isak är Svantes kusin från Göteborg. En öppen och glad backpacker på väg hem från en jordenruntresa. Johan säger vid ett tillfälle: "Isak är alltid glad. Han har nog aldrig haft ett problem i hela sitt liv." Isak kommer säkerligen från en mer välbärgad familj, både ekonomiskt och kulturellt. Han är full av glädje och livslust och bär på en självsäkerhet som han inte på något sätt behöver få bekräftad - vilket imponerar på Johan och Lukas som är betydligt mer osäkra. Med sin blotta närvaro bryter han de mönster som gruppen följt sedan de var barn och öppnar dörrar till nya horisonter och insikter. I filmens inledning reflekterar Johan över att det måste finnas något annat i livet än att supa och slåss, men att det är Mitander som bestämmer och det är aldrig någon som vågar säga emot honom. Men i Isak ser de plötsligt någon som inte bryr sig om Mitanders auktoritet och visar att livet erbjuder alternativ.

Men Isak är samtidigt naiv. Ur hans privilegierade syn på världen har han svårt att sätta sig in i de andras situation. Har försöker vid några tillfällen att ifrågasätta deras ryggradslösa hållning gentemot Mitander, men får som svar att: "det är lät för dej att säga". Han har till skillnad från de andra killarna inget som binder honom vid Mitander, han har inget att förlora. I filmens slutskede anklagar Mitander honom för att Lukas blir åtalad för misshandel. Enligt Mitander så har Isak förlätt Lukas med sina realistiska drömmar och hade inte Lukas blivit så knäckt på konserten hade han aldrig använt övervåld.

- Beskriv de olika karaktärerna och fundera kring deras roller i gruppen.
- Johan beskriver sig själv som feg i filmens inledning. Vad betyder det att vara feg enligt Johan? Är han feg, i så fall varför? Vad betyder det att vara feg respektive modig? Vad har hänt med Johan i slutscenen, hur har han funnit mod till att äntligen göra upp med Mitander?
- Resonera kring vad Johan menar när han pratar om att man ska veta sin plats i gruppen, att man ska vara lojal

och aldrig säga emot för då undviker man alla problem. Kan eleverna känna igen sig? Vad är det för krafter som styr relationerna i en grupp?

- Vem är Rogge? Kan man förstå varför han trots allt söker sig till sin plågoande Mitander? Handlar det om att till varje pris hitta en roll, även om han får betala dyrt i form av förnedring?

- Mitander anklagar i filmens slut Isak för vad som hände med Lukas. När Isak söker stöd hos de andra sitter de bara tysta. Har Isak någon skuld i det som skett?

- Filmen har ett öppet slut. Fundera på vad som kommer att hända med Johan, Mitander, Rogge, Lukas, Svante och Isak i framtiden.

- Filmen handlar om vänskapen mellan de olika killarna i gänget. Men vänskapen tar sig olika uttryck. Mitander tycker t ex att han är Johans vän. Men på vad baserar sig denna vänskap? Fundera på vad som händer i slutscenen när Johan säger att de är de mest misslyckade vänner han känner, att de aldrig har haft kul tillsammans. Vad menar han? Hur är en bra vänskapsrelation?

Pojkar och män

Johan är 19 år och har precis tagit studenten. Han är på väg in i vuxenlivet och ska hitta en identitet. Johan lever i en totalt mansdominerad värld av bärs, gym, slagsmål och fotboll. Tjejer är endast något perifert i form av två tjejkompisar som mycket diskret följer dem i hämlarna. Killarna talar inte ens om tjejer och när Isak berättar om tjejkompisar han träffat på sina resor fnittrar de som generade småpojkar. Lukas är den ende som bryter mönstret när han förelskar sig i Nora.

Riktiga män ska enligt schablonbilden visa mod, styrka, individualism och makt, en norm som Mitander svalt med hull och hår. I Mitanders alltmer svajande tillvaro, och även Svantes, blir den "juste" huliganledaren och killarna i "firman" med deras destruktiva manlighet perfekta förebilder.

Johan däremot känner sig vilsen inför denna beskrivning, han betraktar sig som feg och har svag självkänsla. Han dansar missmodigt efter Jonas pipa i en kultur där killar, för att inte bli betraktade som "fittor" eller "bögar", offentligt inte ska visa svaghet och prata känslor - "för snacka är överskattat", som Mitander säger. Lukas är den som vågar jämkna något på dessa regler och han tar för ett ögonblick tack vare sin relation med Isak och Nora avstånd från det meningslösa våldet. Men hans självkänsla är inte tillräckligt stark för att kunna stå upp för sitt "misslyckande" på konserten och Noras svek. Han måste därför få upprättelse både inför sig själv och sina kompisar. Istället för att ta upp kampen och vinna tillbaka Nora är det enklare att falla tillbaka i gamla mönster och genom våld skapa sin roll som man i förhållande till andra män. Då kommer fighten mellan de båda huligangängen väl till pass.

Isak är en främmande fågel i detta sammanhang där man inte ens kan smörja in en kamrat med solkräm eller ha på sig skjorta utan att riskera sin manlighet och bli kallad bög - det värsta epitet man kan få i en jag-svag testosteronstinn värld. Isak är inte rädd att visa känslor, han

söker kroppskontakt, kramas och använder uttryck som; "Vad fin du är", något som de andra aldrig har varit med om tidigare.

- Vad betyder Yma och "firman" för Mitander? Vad är det som attraherar hos huliganerna?
- Vad är en man? Vad betyder det att vara man?
- Vad betyder det att vara "böig" och "fitta" enligt filmens normer?
- Känner eleverna igen sig i beskrivningen av att man inte kan visa känslor och svaghet i killgrupper? I så fall, varför är det så?

“Dom andra”

Johan säger vid ett tillfälle i filmen: "Nora och Elvy. Dom har bott i Helsingborg sedan dom var små men vi hade aldrig sett dem innan. De har varit och tåggluffat i Europa. Den enda semestern jag varit på var när jag följde med familjen Mitander till Öland".

Med dessa få meningar bekräftar Johan den klasskillnad som existerar i staden - en till synes ny upptäckt för honom. Johans grabbgång bor alla i samma hyreshusområde där de vuxit upp tillsammans. De har aldrig umgåtts med några utanför deras egen cirkel. Det är först när Isak söker kontakt med Noras gäng som Johan verkar reflektera över detta. De kommer från villaområdet, är världsvana, tåggluffar, har en spansktalande kompis och arrangerar konserter. De har en självsäkerhet som Johan och de andra inte kan identifiera sig med. Isak blir den bro mellan de båda gängen som överbryggat klassgränsen, men denna gräns går inte enkelt att suddas bort utan finns där och skaver hela tiden.

Några försöker ignorera skillnaderna medan andra istället värnar om dem, t ex Noras kompis som har svårt att acceptera att Lukas ska framföra en hiphop-låt på en "singersongwriter-konsert", och även markerar kulturell distans genom sin filmklubb. Och det blir också på konserten som skillnaderna mellan de bägge grupperna ställs på sin spets. Trots att Lukas har oddsen emot sig blir första låten succé men när han sedan försöker få den politiskt korrekta medelklasspubliken att skrika "fitta!" tar det

roliga slut och uppträdandet faller platt till marken. Resultatet blir att Lukas känner sig sviken av Nora som inför sina kompisar inte kan försvara sin kärlek till Lukas - kärleken mellan Nora och Lukas blir en tragisk Romeo och Julia-historia om omöjlig kärlek över klassgränser.

- För Johan är Nora och hennes kompisar något främmande och nytt. Vad är det som Johan förundras över och inte känner igen från sin egen vardag? Hur kan man beskriva skillnaderna mellan de båda gängen?
- Lukas känner sig kränkt och sviken av Nora och Isak efter konserten. Varför försvarar inte Nora Lukas?
- Känner eleverna igen sig i beskrivningen av den uppdelade staden?
- Vad betyder begreppet "klass" för eleverna? Kan de märka av klasskillnader där de bor? Hur uttrycker sig dessa skillnader? Vad definierar klass mest: ekonomisk eller kulturell status? Skulle det vara skillnad om det var Isak som skrek "fitta" - skulle publiken då uppfatta ironin?

Produktionsuppgifter

Sverige 2007

Producenter: Anki Nordahl Christiansen, Fredrik Karoliussen, Robert Lillhonga

Manus & regi: Robert Lillhonga

Foto: Lucas Pozzey, Jan Blennerup

Klipp: Rickard Krantz

Scenografi: Ulrika Hybrant, Linea Nelderup

Musik: Tomas Hulenvik

I rollerna

Johan - Andreas Karoliussen

Jonas Mitander - Nicolaj Schröder

Lukas - Magnus Skog

Isak - Alexander Stocks

Svante - Melker Henningsson

Rogge - Jarle Furali

Nora - Josefin Ljungman

Tekniska uppgifter

Längd: 83 minuter

Format: 1:1,85

Ljud: Dolby Digital

Censur: Från 11 år

Svensk premiär: 4 maj 2007

Distribution

**Sonet Film, Box 271 50 Stockholm Tel 08-665 14 08, fax 08-665 14 24
www.sonetfilm.se**

Redaktion: Andreas Hoffsten & Per Ericsson, Barn & ungdom,
Svenska Filminstitutet, juni 2007